

Water en groen gaan hand in hand in duurzame stad

De groene stad heeft de toekomst, vindt Jacqueline Cramer. Maar ze legt wel een nadrukkelijke relatie met water. “Bij de duurzame stad heeft de nadruk te lang gelegen op energiewinning, en te weinig op groen en water.”

Als minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) in het kabinet Balkenende IV hield zij zich bezig met de verdichting van steden, oftewel het integreren en stapelen van functies die het wonen en werken in steden aantrekkelijker maken. Tegenwoordig als directeur van het Utrecht Sustainability Institute (USI) houdt zij zich bezig met de transitie naar duurzame urbane regio's. Kort samengevat: Jacqueline Cramer houdt zich nu al jaren bezig met de leefbare stad.

Dit laatste is feitelijk het logische vervolg van de carrièrelijn van Cramer die in 1976 startte nadat zij aan de Universiteit van Amsterdam cum laude was afgestudeerd als bioloog. Een snelle hink-stap-sprong door haar curriculum vitae: ze was bestuurlijk actief in de milieubeweging, was bijzonder hoogleraar Milieukunde (in Amsterdam) en Milieumanagement (in Tilburg), had een zelfstandig adviesbureau (milieuadvies/sustainable entrepreneurship), was lid van de Sociaal Economische Raad (o.a. de commissie Ruimtelijke Inrichting en Bereikbaarheid), zat in een groot aantal raden, besturen, projectgroepen en adviescolleges (voornamelijk gericht op duurzamer activiteiten), werd zoals gezegd minister en aansluitend hoogleraar Duurzaam Innoveren (in Utrecht) en directeur van het USI. Met excuses aan de functies die Cramer hiernaast ook nog allemaal vervulde, maar die we vanwege ruimtegebrek hier maar niet vermelden.

Het zal niemand verbazen dat Cramer “groot voorstander” is van meer groen in stedelijke gebieden, onder meer in de vorm van groendaken. “Wij – en dan bedoel ik ‘wij’ bij het USI – willen de relatie tussen stad en ommeland niet alleen zien in termen van ‘stenen hier’ en ‘natuur daar’, maar als een combinatie van beide. Dus breng die natuur ook naar die stad! Zorg dat die stad longen krijgt!”

Niet geheel toevallig luidt de titel van het door het USI georganiseerde openbare Kerstcollege op 15 december aanstaande ‘Greening the cities’. Het programma is nog niet helemaal ingevuld, maar centraal staan in ieder geval de vragen ‘hoe voorkom je dat steeds groter groeiende steden aan zichzelf ten onder gaan?’ en ‘is het mogelijk duurzame wereldsteden te creëren?’

Waterkringloop

Het vergroenen van de stad kan volgens Cramer op veel manieren. Maar eerst wil ze kwijt dat er wat haar betreft een nadrukkelijke relatie zal moeten zijn met water. “Wateropvang, waterberging en waterhergebruik zijn tot nu toe steeds een beetje vergeten. Net zoals groen dat tot een tijdje geleden ook een beetje was. Bij de duurzame stad heeft de nadruk te lang te veel gelegen op energiewinning. Met zonnepanelen en dergelijke. Heel goed, maar de duurzame stad is meer dan dat.”

Het Utrecht Sustainability Institute heeft een adviesfunctie waar het gaat om duurzame ontwerpprocessen, legt Cramer uit. “Ons streven is duurzaamheid al in het ontwerpproces mee te nemen. Dan is het eerder kostenbesparend dan dat het kosten met zich meebrengt. Wanneer je de boel achteraf probeert te repareren en duurzaamheid alsnog in een

Thema van het openbare Kerstcollege op 15 december aanstaande is ‘Greening the cities’

ontwerp probeert in te brengen, dan wordt het vaak wél een kostenpost. Behalve energie maken groen en water wat Cramer betreft als vanzelfsprekend onderdeel uit van het ontwerp. “En dan niet alleen in de vorm van groen op daken, maar ook aan gevels, in parken, in tuintjes en wat al niet meer. Denk bijvoorbeeld ook aan het overkappen van spoorlijnen die een stad doormidden snijden. Daarmee verbind je de stad weer én je schept ruimte voor groen én je biedt mogelijkheden voor recreatie. Dat is een stapeling van functies waarvan de stad alleen maar profiteert. Met bijkomende voordelen zoals het terugdringen van het hitte-eiland-effect en waterterughouding en berging in de grond. Water is sowieso een toenemend probleem. Nog niet eens zozeer qua hoeveelheid, maar qua intensiteit. Hier kunnen gemeenten op inspelen door het aanleggen van bijvoorbeeld waterdaken, waterpleinen en zogenoemde groene wadi’s die bij hevige regenval volstromen om het water tijdelijk te kunnen bergen.”

Sociale duurzaamheid

Bij het realiseren van de wensen is het probleem niet eens zozeer om groen naar de stad te brengen, legt Cramer uit, maar om het te onderhouden en te behouden. “Dat kunnen we alleen door het positieve van groen te benadrukken en de mogelijke negatieve kanten ervan, zoals kosten voor onderhoud, zoveel mogelijk weg te nemen. Bijvoorbeeld door onderhoudsvriendelijk groen te planten. Hoveniers weten hier

inmiddels alles van, maar het publiek nog niet. Dan helpt een positieve marketingcampagne om te wijzen op de voordelen van groen, maar ook op de vooroordelen die het nog vaak oproept maar allang zijn achterhaald.”

In het verlengde van dit laatste pleit Cramer er tevens voor stedelingen nauw te betrekken bij groenprojecten. “Ze moeten het gevoel krijgen dat ook het groen buiten hun tuinhekje van hen is. Dan gaan ze het onderhouden en zijn ze er zuinig op. Ik ken een goed voorbeeld uit Eindhoven waar bewoners gevraagd is deel te nemen aan regelmatige onderhoudsbeurten van openbaar groen. Wie mee deed, kreeg huurverlaging. Het ging maar om relatief weinig geld, maar de mensen vonden het fantastisch. Bijkomend voordeel: ze leerden uiteindelijk ook elkaar beter kennen. Ecologische duurzaamheid en sociale duurzaamheid gaan zo hand in hand.” *L*

Bezoek voor meer informatie en voor het reserveren van een plaats bij het Kerstcollege de website: www.usi-urban.nl.